

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

<https://doi.org/10.31820/f.33.2.5>

Jadranka Mlikota, Marijana Bošnjak

MORFOLOŠKO NAZIVLJE U SLOVNICI HERVATSKOGA JEZIKA ZA SELSKE ŠKOLE MATE MERŠIĆA MILORADIĆA

*dr. sc. Jadranka Mlikota, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku,
Filozofski fakultet, jmlikota@ffos.hr orcid.org/0000-0003-4772-720X
Marijana Bošnjak, mag. educ. philol. croat. et mag. educ. hist., Srednja škola Ilok
marijanabosnjak5@gmail.com orcid.org/0000-0002-5055-1105*

izvorni znanstveni članak

UDK 811.163.42(436.3)'36

811.163.42(436.3)Meršić Miloradić, M.-05

rukopis primljen: 3. rujna 2021; prihvaćen za tisak: 7. prosinca 2021.

U radu se analizira morfološko nazivlje u Slovnici hrvatskoga jezika za selske škole Mate Meršića Miloradića. Riječ je o gradišćanskohrvatskoj gramatici objavljenoj u Győru 1919. kojoj je morfološka razina jezičnoga opisa središnji dio. Njezino se morfološko nazivlje postavlja u kontekst gramatičkoga (morfološkoga) nazivlja na hrvatskom (etničkom i jezičnom) prostoru početkom 20. stoljeća, ali se uspoređuje i s rezultatima dosadašnjih istraživanja povijesnoga gramatičkoga nazivoslovlja kako bi se dobio uvid u Miloradićev prinos gradbi i širenju hrvatskoga gramatičkoga nazivlja izvan granicama omeđenoga hrvatskoga prostora.

Ključne riječi: *Mate Meršić Miloradić; gradišćanskohrvatske gramatike; hrvatska gramatikografija 20. stoljeća; morfološko nazivlje*

1. Uvodno o djelu i djelovanju Mate Meršića Miloradića

Uz preporodne ideje među gradišćanskim Hrvatima¹ neizostavno se veže ime Mate Meršića Miloradića² (Frakanava, Austrija, 15. rujna 1850. – Hrvatska Kemlja, Mađarska, 15. veljače 1928.). Početci mu značajnije književne i uredničke djelatnosti sežu u 1903. kada prihvaća uređivanje *Kalendara svete Familije*,³ a čije objavljivanje označuje i početak značajnijih preporodnih gibanja u zapadnoj Ugarskoj (današnje austrijsko Gradišće i zapadna Mađarska) (Vulić 2018: 170). Prema Vidmaroviću (2018: 2–3) prvo je razdoblje Miloradićeve književnoga i znanstvenoga rada (1876. – 1903.) obilježeno radovima, uglavnom, vezanima uz prirodne znanosti (astronomija, filozofija, fizika, geometrija, matematika) (Hirschler 2016: 21), proučavanje jezikoslovnih problema i prevođenje književnih djela s ruskoga jezika (Vidmarović 2018: 2–3). Godina je 1903. početak njegova drugoga djelatnoga razdoblja u kojem je osobito posvećen pjesničkom radu.⁴ Ipak i u tom razdoblju uz poeziju nije zapostavio svoj znanstveni rad te je izdavao djela iz različitih znanstvenih polja, posebice matematike, filozofije i jezikoslovlja (usp. Jembrih 2016: 4, Hirschler 2017: 55). U nastavku će

---

¹ U odnosu na hrvatski (etnički i jezični) prostor preporodna se gibanja u zapadnoj Ugarskoj smatraju zakašnjelima. Karagić (1990: 350) navodi da su se gradišćanski Hrvati s idejama Gajeva pokreta upoznali tek sredinom druge polovice 19. stoljeća posredovanjem Franje Kuhača i Ivana Milčetića, a i Domini (1990: 326) ističe da se preporod ondje „pojavljuje u drugoj polovici 19. stoljeća [te da se] sporo (...) ukorjenjuje u pučanstvu budući da je socijalno-gospodarska struktura slabo razvijena, a prostor u kojemu Hrvati obitavaju nepovezan i nekompaktan (žive na području ugarskog dijela Austro-Ugarske i bave se uglavnom poljodjelstvom).” Valentić (1977: 102) pak ističe da druga faza nacionalnoga pokreta među gradišćanskim Hrvatima započinje 1903. godine i veže se uz djelovanje Mate Meršića, a završava potkraj šezdesetih godina. O preporodnim gibanjima u zapadnoj Ugarskoj vidi i Krekić 2013: 323–326.

² Prema Benčiću (2018a: 12) pjesnički pseudonim Miloradić izvodi se „iz složenice milo+raditi, miloradić = čovjek koji milinom radi”. U ovom se radu autor navodi uz pseudonim kako se u znanstvenoj literaturi i uobičajilo.

³ Vulić (2018: 170) ističe da je *Kalendar* uređivao sve do 1914. godine te da je tijekom cijeloga urednikovanja objavljivao i vlastite priloge, posebice pjesme. Osim *Kalendara* uredio je i jedno godište *Naših novina* koje se smatraju prvim tjednikom gradišćanskih Hrvata (*Sarmardžija* 2015: 174, Hirschler 2017: 52). Od 1923. novine mijenjaju naslov u *Hrvatske novine* i do danas su jedini svjetovni tjednik gradišćanskih Hrvata na gradišćansko-hrvatskom jeziku (Kinda Berlaković 2011: 380).

⁴ O pjesništvu Mate Meršića Miloradića i njegovu mjestu u povijesti književnosti gradišćanskih Hrvata vidi osobito: Benčić 1998, Benčić 2018b, Hajsžan Panonski 2016: 183–197, Piskač 2017: 269–296, Vulić 2018: 169–178.

se jezikoslovni (gramatikografski) odsječak Miloradićeva rada predstaviti pogledom u jezičnu koncepciju na kojoj se temelji *Slovnica hrvatskoga jezika za selske škole*, koju u Győru objavljuje 1919. godine, a čije je morfološko nazivlje predmetom analize u ovom radu.

2. Jezikoslovni pogledi Mate Meršića Miloradića

Pogled u filološki odsječak Miloradićeve znanstvene djelatnosti započet ćemo Hirschlerovim (2017: 55) zapažanjem da, premda nije napisao „niti jedno znanstveno djelo niti jedan znanstveni članak na hrvatskom jeziku”,⁵ ne može se reći da ga nije zanimao materinski jezik, a što izravno dokazuje i rad na pisanju gramatičkoga priručnika. Sudjelujući u jezikoslovnim gibanjima svojega vremena, Benčić (1963, prema Jembrih 2016: 5) navodi da je Miloradić već 1914. godine prikupio materijale za gramatiku i nadao se da će pisanje završiti do ljeta, no ipak treći je dio rukopisa završen u ožujku 1915. godine kada je poslao pismo Martinu Meršiću starijem u kojem ga obavještava da je nakon svađe s budimpeštanskim Židovima u Akademiji pauzirao rad na gramatici. U pismu iz veljače 1919. Miloradić spominje i svoj daljnji rad na poglavljima „o naglasku i tvorbi riči” (navedeno prema Jembrih 2016: 5). Poglavlje o tvorbi nije uvrstio u gramatiku, smatrao je da ono, kao ni naglasni sadržaji, nije prikladno školskoj gramatici,⁶ već bi se ta „dva dijela mogla izdati za odrašćene u posebni knjižica” (navedeno prema Jembrih 2016: 5). Hirschler (2017: 55) ističe da se Miloradić zalagao za opstanak hrvatskoga jezika te je kao panslavist podržavao „uključenje standardno-hrvatskomu jeziku u ‘staroj domovini’”. Prihvatanje hrvatskoga standardnoga jezika svojega vremena Miloradiću se činilo pouzdanim putem za spas Hrvata u zapadnoj Ugarskoj⁷ koji „iz vlašće snage obstati ne moru” (Benčić 1998: 271). Slična se teza nalazi i u spomenutom pismu Martinu Meršiću starijem iz veljače 1919. u kojem navodi da je gramatiku „napisao kot pripremu za uključenje u jugoslavensku kulturu”

⁵ Jezik je Meršićevih publikacija, prema Benčiću (2018a: 13), mađarski, klasični latinski, njemački, a prema nekim izvorima i engleski.

⁶ Poglavlje je o naglasku, za razliku od tvorbenoga, Miloradić (1919: 4) ipak uvrstio u gramatiku. Ono u gramatici nije obuhvatno, svedeno je tek na definiranje naglaska, imenovanje i oprimjerenje četiriju njegovih vrsta.

⁷ Kinda Berlaković (2011: 381) navodi da su istoj struji, osim Miloradića, pripadali i drugi utjecajni Hrvati toga vremena: političar Koloman Tomsic, pisci Ivan Blaževich i Tome Bedenik.

(navedeno prema Jembrih 2016: 5). Iz korespondencije se može zapaziti i to kako se Miloradić u poraču izrazito zalagao da se „Gradišće pripoji svojoj majci” (Jembrih 2016: 1), Hrvatskoj, smatrajući da se Hrvati u zapadnoj Ugarskoj moraju prilagoditi Hrvatima na jugu i da je to jedini mogući izlaz iz postojeće krize.⁸ U istom pismu Martinu Meršiću starijem eksplicitno tvrdi: „Ne držim potrebnim napisati gramatiku dijalekta” (navedeno prema Jembrih 2016: 5), stoga i Vulić (2018: 176) ističe da „nikada svoj jezik nije nazivao gradišćanskohrvatski nego isključivo hrvatski”. Tu leži i korijen nesuglasica s Martinom Meršićem starijim „koji se svom snagom zalaže za očuvanje narodnog jezika i to onoga kojim su pisali gradišćanskohrvatski pisci” (Kinda Berlaković 2011: 381). Miloradić unatoč navedenim razilaženjima 1919. u Győru u izdanju *Naših novina* objavljuje *Slovnici hrvatskoga jezika za selske škole*. Iako je trebala služiti „kao pomoć u približavanju hrvatskomu standardu”, Kinda Berlaković (2011: 381) ističe da gramatika ipak „izrazito čuva gradišćanskohrvatsku tradiciju.” I Gulešić (1998: 108) joj ne niječe čakavsku osnovicu gradišćanskohrvatskoga jezika koji opisuje, ali i ona navodi da je nastala po uzoru na Maretića, na njegovu gimnazijsku gramatiku (usp. Samardžija 2015: 173; Jembrih 2016: 5; Benčić 2006: 268), čiji se utjecaj ponegdje očituje i u rješenjima (Gulešić 1998: 108). Gulešić (1998: 109) ističe i to da „se tendencija bogaćenja gradišćanskohrvatskoga književnog jezika jezičnim blagom matice već toliko uobičajila, da ni Miloradić nije zanemario tu mogućnost” pa ne čudi da je i „terminologija ‘Slovnice’ vrlo slična hrvatskoj”. U nastavku će se rada analizom morfološkoga nazivlja, a nakon osvrta na dosadašnja nazivoslovna istraživanja Miloradićeve gramatike, nastojati potvrditi navedena teza.

---

⁸ Naime, nakon Prvoga svjetskoga rata i raspada podunavske Monarhije pojavio se problem razgraničenja zapadne Ugarske među novonastalim državama. Holjevac (2001: 83) ističe da je postojala „ideja o teritorijalno-političkom povezivanju Češke i Hrvatske koridorom koji bi se protezao od Bratislave do Varaždina.” Premda bi koridor zauvijek onemogućio ponovno ujedinjenje Austrije i Mađarske (Domini 1990: 326), zapadnougarski su Hrvati odbacivali takvu ideju „zbog sve izvjesnije mogućnosti razbijanja svojega etničkog arhipelaga” (Holjevac 2001: 83). Pitanje je spomenutog koridora bilo postavljeno i na mirovnoj konferenciji u Saint-Germainu 1919. na kojoj je takva ideja odbačena te je „dotad cjeloviti zapadnougarski prostor (...) podijeljen između Austrije (u kojoj je ustrojena pokrajina Burgenland – Gradišće), Mađarske (u kojoj je ostala Bizonja, Čunovo, Hrvatska Kemlja, Hrvatski Jandrof, Hrvatski Židan, Koljnof, Plajgor, Prisika, Temerje, Unda i još neka hrvatska sela) i Čehoslovačke (kojoj su pripali Hrvati u Devinskom Novom Selu i Hrvatskom Grobu te skromni preostaci Hrvata u još nekim naseljima oko Bratislave (npr. u Lamaču, gdje su ubrzo nestali).” (Holjevac 2001: 83).

3. Miloradićevo gramatičko nazivlje – dosadašnja usustavljanja, metodološka uporišta i ciljevi istraživanja

Dosadašnja su istraživanja gramatičkoga nazivlja u Miloradićevoj *Slovnici hrvatskoga jezika za selske škole* usmjerena na sintaktičko (usp. Mlikota i Lehoccki-Samardžić 2019: 360–375) i fonološko (usp. Mlikota i Bošnjak 2021) nazivlje. Riječ je o nazivlju dviju gramatičkih disciplina koje su u odnosu na morfološku razinu jezičnoga opisa u gramatici rubne. Unatoč tomu nazivoslovne su analize ipak dale zanimljive rezultate; pokazale su s jedne strane Miloradićevo oslonjenost na njemu suvremeno gramatičko nazivlje kakvo je u uporabi na hrvatskom (etničkom i jezičnom) prostoru početkom 20. stoljeća, a s druge i čuvanje hrvatske nazivoslovne tradicije prethodnoga razdoblja. Mlikota i Bošnjak (2021) ističu i to da „unatoč poznavanju dotadašnje nazivoslovne baštine Miloradić ju u slovnici ne slijedi u potpunosti pa se pojedinim i fonološkim (ne samo sintaktičkim) nazivima potvrđuje i kao nazivoslovni inovator i kreator”. Kako je morfološka razina jezičnoga opisa ipak najzastupljenija u gramatici,⁹ razložno je propitati koliko se tradicionalnost, suvremenost i nazivoslovna inovativnost može pripisati Miloradiću i kada je riječ o morfološkom nazivlju. Time bi se u konačnici dobila potpunija slika o njegovoj ulozi u gradbi i širenju hrvatskoga gramatičkoga nazivoslovnoga sustava izvan granica hrvatskoga (etničkoga i jezičnoga) prostora početkom 20. stoljeća. Stoga će se u nastavku morfološko nazivlje u Miloradićevoj *Slovnici hrvatskoga jezika za selske škole* usporediti s nazivljem u spomenutoj Maretićevoj gimnazijskoj gramatici (²1901.)¹⁰ te s rezultatima dosadašnjih istraživanja povijesnoga gramatičkoga nazivlja (usp. Simeon 1969; Ptičar 1987; Kolenić 2006; Lewis i Štebih 2004; Lewis, Štebih i Vajs 2006; Brlobaš i Vajs 2007; Morić-Mohorovičić 2016; Morić-Mohorovičić i Vlastelić 2018). U obzir će se uzimati samo hrvatski nazivi, a izostavljat će se nazivi iz drugih jezičnih sustava koji su također zabilježeni u dosadašnjim korpusnim (gramatičkim i leksikografskim) istraživanjima povijesnoga nazivoslovlja.

⁹ Miloradićeva gramatika obuhvaća fonetsko-fonološka, morfološka, sintaktička i pravopisna poglavlja, a čak dvije trećine gramatičkoga sadržaja pripadno je morfološkoj jezičnoj razini.

¹⁰ Premda na naslovnici navedenoga izdanja Maretićeve gramatike stoji da je riječ o „drugom popravljenom izdanju”, izmjene su, kako je razvidno iz *Predgovora II. izdanju*, grafičke naravi, a tek jedna zadire u morfološko nazivlje; u odnosu na prvo izdanje, u kojem Maretić infinitiv naziva *načinom*, u drugom ga izdanju naziva *oblikom*.

4. Morfološko nazivlje u Miloradićevoj *Slovnici hrvatskoga jezika za selske škole*

Ekscerpirano će se morfološko nazivlje u Miloradićevoj *Slovnici hrvatskoga jezika za selske škole* u nastavku razložiti u tri nazivoslovna potkorpusa: nazivi vrsta riječi, nazivi u potkorpusu imenskih riječi i nazivi u glagolskom potkorpusu.

4.1. Nazivi vrsta riječi

Prvo je morfološko poglavlje u Miloradićevoj (1919: 4–5) gramatici sadržajno usmjereno definiranju devet vrsta riječi za koje rabi sljedeće nazive: *imenica*, *pridivak*, *zaimenica*, *broj*, *glagol*, *prilog*, *predlog*, *veznik* i *uzklik*. Dio naziva (*pridivak*, *prilog*, *predlog* i *uzklik*) Miloradić bilježi po uzoru na hrvatsku jezikoslovnu tradiciju (usp. Simeon 1969: 172; Kolenić 2006: 160–161; Morić-Mohorovičić 2016: 76, 78–79), a ne po uzoru na Maretića.¹¹ I naziv *zaimenica* potvrđen je u hrvatskom nazivoslovlju 19. stoljeća, i to u Parčićevoj rukopisnoj gramatici talijanskoga jezika¹² „kao ‘križanac’ naziva *zaim* i *zamjenice*” (Morić-Mohorovičić 2016: 75) te u trećem izdanju njegova *Rječnika hrvatsko-talijanskoga* (1901) (Morić-Mohorovičić i Vlastelić 2018: 241). Nazive *broj* i *imenica* Miloradić je mogao preuzeti od Maretića,¹³ ali, kao i prethodne nazive, i iz nazivoslovne tradicije. Naime, Babukić sinonimično uz nazive *ime brojno* i *brojnik* bilježi i *broj*, koji je kao naziv potvrđen i u već spomenutoj Parčićevoj rukopisnoj gramatici (Morić-Mohorovičić 2016: 76) u kojoj je i naziv *imenica*, uz *samostavno ime* i *samostavnik*¹⁴ za vrstu riječi. Čak ni naziv *glagol* u gramatici ne mora nužno biti utjecajem Maretićeve (1901: 30) gramatike jer je potvrđen i u Parčićevu leksikografskom korpusu od druge polovice 19. stoljeća (usp. Morić-Mohorovičić i Vlastelić 2018: 240–241). Iz provedene se nazivoslovne analize vrsta riječi stoga može zaključiti da je Miloradić nazivima ponajprije oslonjen na hrvatsku

¹¹ Usp. Maretićeve (1901: 30) nazive za te vrste riječi: *pridjevi*, *zamjenice*, *prijedlozi* i *uzvici*.

¹² O toj gramatici vidi osobito: Morić-Mohorovičić 2015: 25–36.

¹³ Maretić (1901: 30), doduše, nazive bilježi u množini: *imenice*, *brojevi*.

¹⁴ Nazivi *samostavno ime* i *samostavnik* prevladavajući su nazivi za imenice u zagrebačkih slovničara (usp. Brlobaš i Vajs 2007: 12; Morić-Mohorovičić 2016: 71). Naziv *samostavno ime* hrvatsko nazivoslovlje bilježi stoljeće prije; nakon *Nemške gramatike* (1722) Antuna Rajpsa u kojoj je prvi put zabilježen (Morić-Mohorovičić 2016: 71) naziv rabe i drugi gramatičari 18. stoljeća, primjerice Relković (usp. Ptičar 1987: 73) i Lanosović (usp. Lewis, Štebih i Vajs 2006: 188).

nazivoslovnu tradiciju. Od svih naziva za vrste riječi hrvatska nazivoslovna tradicija, ali ni Maretić, ne bilježe samo naziv *pridivak* za pridjeve; naziv se može smatrati ikaviziranom inačicom naziva *priděvak* koji je jedan od triju naziva za tu vrstu riječi potvrđen u Babukićevoj *Ilirskoj slovnici* (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 74). Dakako, i tom se ikaviziranom inačicom tvorbeno uklapa u hrvatsku nazivoslovnu tradiciju s obzirom na to da čuva etimologiju prefiksa *prid-* koji upućuje „na riječ koja se javlja ispred neke druge riječi, tj. imenice, odnosno govori da se ta vrsta riječi pridaje (pridijeva) imenici” (Kolenić 2006: 156). Sve navedeno upućuje na autorovo dobro poznavanje hrvatske nazivoslovne tradicije kada je riječ o preuzimanju naziva za vrste riječi.

4.2. Nazivi u potkorpusu imenskih riječi

Za promjenu oblika imenskih riječi Miloradić (1919: 6) rabi naziv *klonitba* koji se može smatrati leksičkom inačicom¹⁵ Mažuranićeva naziva *sklonitba*, potvrđenoga i u Parčičevu rukopisu gramatike (Morić-Mohorovičić 2016: 72). Za gramatičku kategoriju broja u imenskih riječi bilježi sinonimne nazive *jednbroj* ili *jednina* i *višebroj* ili *množina* (Miloradić 1919: 6); prvi naziv u sinonimnim parovima opet je i Mažuranićev, a drugi i Parčičev¹⁶ i Maretićev (1901: 31). Dvojinu, koju u svojim priručnicima navode zagrebački slovničari premda je već tada bila morfološki arhaizam (Tafra 1993: 87), Miloradić ne navodi čime se udaljuje i od Maretića kao uzora.¹⁷ Za razliku od Maretića (1901: 31) kategoriju roda u imenskih riječi ne naziva samo *rodom* nego i *spolom* (Miloradić 1919: 7)¹⁸ pa je sinonimičnom uporabom tih naziva opet blizak Parčiću (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 72; Morić-Mohorovičić i Vlastelić 2018: 238–239). Izuzev naziva *padež* koji je potvrđen i u zagrebačkih slovničara (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 72) i u Maretića (1919: 31), u toj se gramatičkoj kategoriji prepoznaje Miloradićev

¹⁵ Pod pojmom leksička inačica „podrazumijevamo fonološke, morfološke i sintagmatske inačice kod kojih su označenici identični” (Lewis i Štebih 2004: 115).

¹⁶ Nazivi *jednina* i *množina* potvrđeni su u Parčičevoj rukopisnoj gramatici (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 72) i njegovu leksikografskom korpusu (usp. Morić-Mohorovičić i Vlastelić 2018: 238–239).

¹⁷ U Maretićevoj (1901: 31) gramatici u kategoriji broja imenskih riječi uz dvojinu stoji napomena: „Dvojinu se ponajviše ne razlikuje od množine, a i nemaju je sve riječi; ona se govori samo uz brojeve *dva*, *oba* (*obadva*), *tri*, *četiri*.”

¹⁸ Sinonimična uporaba obaju naziva u metajeziku gramatike potvrda je autorova nedavna prednost niti jednom nazivu.

djelomičan otklon od jezikoslovne tradicije, ali i od Maretića kao uzora,¹⁹ i to ne samo po nazivima pojedinoga padeža, nego i po sustavu koji broji šest, a ne sedam padeža;²⁰ autor navodi kako u „jednini i množini klonitba ima šestere padeže, ki se zovu 1. *nazivni*, 2. *rodovni*, 3. *dajevni*, 4. *trpni*, 5. *mestovni*, 6. *oružni padež*.” (Miloradić 1919: 6). Za vokativ tek uzgređice napominje kako „*Zovni padež* imamo neg za nike riči: Bože ! človiče ! prételju ! striče, teče, ujče, kume.” (Miloradić 1919: 7). Od naziva za padeže povijesnom je nazivoslovlju pripadan *nazivni* [padež] za nominativ (usp. Simeon 1969: 936). Veći dio ostalih Miloradićevih naziva može se postaviti u kontekst nazivoslovne tradicije kao njezine inačice. Primjerice, *nazivni padež* značenjski je istovjetan Babukićevu, Parčićevu i Mažuranićevu nazivu *imeniteljni padež*, *rodovni* i *dajevni* tvorbeno su bliski nazivima *roditeljni* i *dateljni* koji su potvrđeni u istih slovničara 19. stoljeća (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 73), s tim da se *dajevni* u leksičkoj inačici *dajevnik* (usp. Simeon 1969: 208) potvrđuje i u *Grammatik der kroatischen Mundart* Josipa Đurkovečkog (Lewis, Štebih i Vajs 2006: 189). Leksička je inačica Mažuranićeva naziva *městni* (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 73) i Miloradićev naziv *mestovni padež* za lokativ. Čak se i vokativ koji Miloradić nazivom *zovni padež* bilježi, ali ne uvrštava u padežni sustav, potvrđuje kao leksička inačica nekolicine naziva potvrđenih u gramatikama i rječnicima 19. stoljeća.²¹ Jedino je naziv *trpni padež* u Miloradićevoj gramatici u otklonu od nazivoslovne tradicije. Nazivoslovlje 19. stoljeća uz *akuzativ* bilježi i nazive *viniteljni*, *tužiteljni* i *tužnik* (usp. Lewis, Štebih i Vajs 2006: 189; Morić-Mohorovičić 2016: 73; Morić-Mohorovičić i Vlastelić 2018: 238–239). Autorova motivacija stvaranja naziva *trpni* za akuzativ mogla bi se dovesti u svezu s osnovnom funkcijom i značenjem toga padeža; najvažnija mu je funkcija dopune prijelaznim glagolima kao izravni objekt pa se takav akuzativ naziva *akuzativ izravnoga objekta* (Silić i Pranjković 2005: 223). Upravo kod prijelaznih glagola koji znače radnju objekt obično ima semantičku ulogu trpitelja pa se u tome može tražiti motivacija stvaranja naziva *trpni* za akuzativ.

¹⁹ Maretićev (1901: 31) padežni sustav kao i pripadni mu nazivi jednaki su suvremenim gramatičkim opisima.

²⁰ U svim sklonidbenim paradigmama imenskih riječi Miloradić (1919: 6–17) izostavlja vokativ. Uzgređice navodimo da je šest padeža i u sustavu Parčićeve rukopisne gramatike, ali ondje ima vokativa – nedostaju lokativ i instrumental pa je ablativ šesti padež (Morić-Mohorovičić 2016: 73).

²¹ Hrvatska jezikoslovna tradicija 19. stoljeća bilježi leksičke inačice naziva *zvateľni*, *zovnik*, *zvanik* (usp. Simeon 1969: 789; Lewis, Štebih i Vajs 2004: 189; Morić-Mohorovičić 2016: 73).

Morfološko obilježje određenosti/neodređenosti pridjeva u Miloradićevoj je gramatici nazivljem u odmaku od tradicije prethodnoga stoljeća koja za tu kategoriju bilježi *izvjestni* i *neizvjestni pridavnici*²² odnosno *opredeljen* i *neopredeljen* pridjev²³ pa su nazivi *odredjeni* i *neodredjeni* [*pridivak*] (Miloradić 1919: 10) odgovarajući Maretićevim (1901: 72) u gramatici.²⁴ Nazivi su triju stupnjeva pridjeva imenovani rednim brojevima *pervi*, *drugi*, *treći* [*stepen*] (Miloradić 1919: 12) koji se među sinonimnim nazivima nalaze i u Mažuranića i u Parčića (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 74), ali i u Maretića (1901: 78). Naziv *stepen* potvrđen je u Stullija (Simeon 1969: 508)²⁵ i Maretića (1901: 78).

Kada je riječ o nazivima pojedinih razreda zamjenica u Miloradićevoj (1919: 12–13) gramatici, primjetno je da je dio istovjetan Babukićevim i Parčićevim (*povratne, pokazne, upitne, odnosne* [*zaimenice*]) (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 75), koje nazivljem bilježi i Maretić (1901: 61–62). Dio je naziva razreda zamjenica pak usporediv samo s Maretićevim (1901: isto) nazivima, a riječ je o *ličnim, posvojnim* i *neodređenim*.

Razvrstavanjem brojeva u semantičke skupine te nazivima Miloradić se potvrđuje nazivoslovno najinovativnijim u ovom nazivoslovnom potkorpusu. Brojeve dijeli u pet semantičkih skupina:²⁶ *nazivni, poredni, odnosni, nadredni, slogovni* [*broji*] (Miloradić 1919: 15)²⁷ što je posvema u otklonu od

²² Nazivi su zabilježeni u Babukićevoj *Ilirskoj slovnici* te u Veberovu i Parčićevu nazivoslovnom sustavu (Morić-Mohorovičić 2016: 75).

²³ U Mažuranića primjerice (Morić-Mohorovičić 2016: 75).

²⁴ Dakako, nazivi su u Maretića sa slovnom zamjenom dvoslova *dj* jednoslovom *đ*: *odredeni/neodredeni pridjevi*. Jednako je tako i u nazivu *neodređene* [*zamjenice*] u Maretića (1901: 62) u odnosu na *neodređene* [*zaimenice*] u Miloradića (1919: 13).

²⁵ Hrvatska nazivoslovna tradicija 19. stoljeća ipak češće bilježi nazive *stupanj* (usp. Morić-Mohorovičić i Vlastelić 2018: 254) i *stupaj* potvrđen u kajkavskom gramatičkom nazivoslovju (Brlobaš i Vajs 2007: 25).

²⁶ Brojevi su kao vrsta riječi u slovnicama zagrebačke filološke škole razvrstavani u različit broj semantičkih skupina. Babukić ih razvrstava u pet skupina, Mažuranić u osam (Morić-Mohorovičić 2016: 76), a Veber u devet (Ham 2016: 168). Pri tome je klasifikacija brojeva i u Babukića i u Mažuranića i u Vebera prilično neuspjela (usp. Tafra 1993).

²⁷ Pri razvrstavanju brojeva u semantičke skupine Miloradić (1919: 15) se služi pitanjima kao metajezičnim sredstvom. Usp.: *nazivni* (*koliko?*, npr. *jedan, jedna, jedno*), *posedni* (*koliki-kolika-koliko?*, npr. *prvi, prva, prvo*), *odnosni* (*kolikokart? kolikoputih?*, npr. *jednoč, jednokrat, jednaput*), *nadredni* (*kakov broj?*, npr. *jednica, dvojica, trojica*), *slogovni* (*po koliko? kolikimi? kolikime? kolikima?*, npr. *jedini, jedina, jedino*).

nazivlja u vodećih slovničara zagrebačke filološke škole²⁸ (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 76), ali i od naziva u Maretićevoj (1901: 82–87) gimnazijskoj gramatici.

Iz provedene se nazivoslovne analize potkorpusa imenskih riječi može zaključiti Miloradićevo pretežito oslanjanje na nazivoslovnu tradiciju koja se djelomice odražava i u leksičkim inačicama pojedinih naziva (*rodovni, dajevni, mestovni [padež]*). Tradicijski pak nazivoslovni odmak u manjem broju naziva s jedne strane Miloradićev nazivoslovni sustav približava Maretiću, a s druge ga strane potvrđuje i kao nazivoslovnoga inovatora. Inovativnost se u ovom potkorpusu potvrdila nazivom *trpni [padež]* za akuzativ koji je izravno motiviran najčešćom sintaktičkom ulogom koju taj padež ima uz prijelazne glagole te nazivima semantičkih skupina brojeva (*nazivni, poredni, odnosni, nadredni, slogovni [broji]*).

4.3. Nazivi u glagolskom potkorpusu

Promjenu oblika u glagola Miloradić (1919: 6, 17) imenuje trima nazivima: *zaprega, zaprezanje* i *sprega*, od kojih je posljednji potvrđen u Mažuranića (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 76) i u nekim izdanjima Parčićeva rječnika (usp. Morić-Mohorovičić i Vlastelić 2018: 236). Prema čestoći uporabe naziva *sprega* u gramatici može se pretpostaviti autorovo davanje prednosti upravo tom nazivu. *Zaprega* i *zaprezanje* kao gramatički nazivi koje autor uvodno uz vrste riječi naznačuje, nisu potvrđeni u dosadašnjim istraživanjima hrvatskoga povijesnoga nazivoslovlja (usp. Simeon 1969: 475) i mogu se smatrati autorskim. Kao i naziv *sprega* i Miloradićevi nazivi *zaprega* i *zaprezanje* dolaze od glagola *pregnuti*, a također tvoreni prefiksacijom posve se lako uklapaju u hrvatski nazivoslovni sustav.

U sustavu glagolskih kategorija Miloradićevo (1919: 17) nazivi *način* i *broj* potvrđuju se i u hrvatskom nazivoslovlju 18. stoljeća (usp. Ptičar 1987), a osim toga i u slovnicama zagrebačke filološke škole i u korpusu hrvatskim kajkavskim književnim jezikom pisanih gramatika 19. stoljeća (usp. Lewis, Štebih i Vajs 2006: 190–191).²⁹ U gramatičkoj kategoriji broja u glagolskom sustavu, a za razliku od iste kategorije u sustavu imenskih riječi, uz *jedninu* ne bilježi sinonimično i *jednobroj*, a nazive *množina/višebroj* u sustavu gla-

²⁸ Samo se nazivom *poredni [broji]* značenjski približava Babukićevu i Mažuranićevu nazivu *redni [brojevi]* (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 76).

²⁹ Nazive zadržava i Maretić (1901: 87) u gramatici.

golskih oblika zamjenjuje dvočlanim nazivom *viši broj*.³⁰ Tom je nazivu u hrvatskom povijesnom nazivoslovnom sustavu najbliži *većji broj* potvrđen u Relkovića (usp. Ptičar 1987: 67) pa se Miloradićev naziv može smatrati njegovom leksičkom inačicom. Istom je stoljeću u nazivoslovnom smislu pripadan i ikavizirani naziv *vrimе* (usp. Ptičar 1987: 75) koji također preuzima Miloradić (1919: 17). Za kategoriju osobe rabi dva naziva: *lice* i *pršona*,³¹ prvi je naziv i Maretićev (1901: 87), a drugi leksička inačica naziva *peršona* zabilježenoga u *Nemškoj gramatici* Antuna Rajpsa i još dvjema gramatikama kajkavskoga jezika (usp. Lewis, Štebih i Vajs 2006: 190), a mogao bi se pojmiti kao fonološka prilagodba latinskoga naziva *persona* (Brlobaš i Vajs 2007: 30).

U sustavu glagolskih vremena Miloradić (1919: 18) navodi jedno za izricanje sadašnjosti (*sadašnje vrimе*, npr. *nosim, nosiš*), dva buduća (*buduće nezvršeno vrimе*, npr. *nosit ću, ćeš* i *buduće zvršeno vrimе*, npr. *budem nosil*) te dva prošla (*prošlo vrimе*, npr. *sam nosil* i *predprošlo vrimе*, npr. *bil sam nosil*).³² Naziv za prezent u ikaviziranoj inačici (*sadašnje vrimе*) bilježi i nazivoslovlje 18. stoljeća (usp. Lewis, Štebih i Vajs 2006: 191).³³ Dva buduća glagolska vremena (*buduće nezvršeno* i *buduće zvršeno vrimе*) nazivima nisu potvrđena u dosadašnjim istraživanjima hrvatskoga povijesnoga nazivoslovlja, premda bi se naziv za futur drugi (*buduće zvršeno vrimе*) mogao dovesti u svezu s Babukićevim (1854: 284) nazivom *buduće prošlo vrēme* jer oba pridjeva u nazivu – *zvršeno* i *prošlo* – upućuju na kraj radnje. *Prošlo vrimе* za perfekt, izuzme li se ikavizirana inačica, pronalazi se i u Babukićevu i Mažuranićevu nazivoslovnom sustavu (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 77–78), a naziv *predprošlo [vrēme]* za pluskvamperfekt također je Mažuranićev (usp. Kolenić 2006: 159). Zamjetno je da nazivima u sustavu prošlih glagolskih vremena Miloradić ne slijedi Maretića (1901: 130, 131), pretpostaviti je, i stoga što nazivi u gimnazijskoj gramatici (*prvo složeno prošlo vrijeme* za perfekt, odnosno *treće složeno prošlo vrijeme* za pluskvamperfekt) proizlaze iz

³⁰ Usp.: „Glagoli imaju *dva broja*, naimre jedninu i viši broj, na priliku: *nosim, nosimo*.” (Miloradić 1919: 19).

³¹ U metajeziku gramatike u opisu glagolskoga sustava uvijek rabi *lice* pa je izgledno da je tom nazivu i sam davao prednost.

³² Miloradić napominje da u sustavu postoje i druga glagolska vremena, no ne imenuje ih, već ih samo, djelomice, oprimjeruje. Usp.: „Va književnom jeziku jesu još i druga vrimena ; pri nas imamo od ovih: biše, rekoše. govoraše i takovih.” (Miloradić 1919: 18).

³³ Jekaviziranu inačicu toga naziva bilježi pak nazivoslovlje 19. stoljeća (usp. Morić-Mohorovičić 2016: 77) što preuzima i Maretić (1901: 87) u gimnazijskoj gramatici.

metodološke podjele glagolskih oblika na jednostavne i složene koja izostaje u Miloradićevoj gramatici. Uzme li se u obzir i to da Miloradić ne imenuje jednostavna prošla glagolska vremena (aorist i imperfekt), jasno je da je bez metodološki uspostavljene dihotomije glagolskih oblika atributna odrednica (*složeno/jednostavno vrime*) u gramatici zalihosna. Glagolskih je načina u Miloradićevoj (1919: 18–25) gramatici šest: *povidajući, zapovidni, pogodbeni (sadašnji i prošli), priložni (sadašnji i prošli), pridivni (tvorni i trpni)* i *neodredjeni način*. Danom se razdiobom razlikuje od Maretićeve (1901: 87, 132) u gimnazijskoj gramatici s obzirom na to da Maretić u glagolske načine ne ubraja glagolske priloge i pridjeve. Uočiti je i to da Miloradić u sustavu glagolskih načina izostavlja optativ, u Maretića (1901: 87) *željni način*, ali mu pribraja infinitiv (*neodredjeni način*) za koji Maretić u predgovoru drugoga izdanja gramatike navodi da ga više ne naziva „neodređeni način”, jer on nije nikakav ‘način’ (modus)“ već *neodređeni oblik*. Osim *zapovidnoga načina* koji u jekaviziranoj inačici bilježi Maretić (1901: 87), a obje inačice nazivoslovna tradicija od 18. stoljeća (usp. Ptičar 1987: 76; Lewis, Štebih i Vajs 2006: 191), ostali su u odmaku od Maretićevih³⁴ i tek dijelom prispodobivi hrvatskom povijesnom nazivoslovlju. Tako je, primjerice, Miloradićev *povidajući način* za indikativ najbliži *pripovedajućem načinu* zabilježenom u *Nemškoj gramatici* Antuna Rajpsa (usp. Lewis, Štebih i Vajs 2006: 191), *pogodbeni način* (bez atributne oznake *sadašnji/prošli*) bilježi i Babukić (1854: 267), dok su nazivi glagolskih priloga (*priložni sadašnji način* i *priložni prošli način*) i pridjeva (*pridivni tvorni način* i *pridivni trpni način*) samo Miloradiće-*vi*. Motivacija za stvaranje naziva glagolskih pridjeva može se opet pronaći u nazivoslovnoj tradiciji. Naime, nazivima *tvorna* i *trpna forma (sprega)* Mažuranić (1869: 72) označuje dva stanja, aktiv i pasiv (usp. Simeon 1969: 641, 648), a nazive u inačici *tvorni*, odnosno *trpni lik* preuzima i Maretić (1901: 88) u gimnazijskoj gramatici. Pretpostaviti je da je ih je Miloradić uvrstio u nazive glagolskih pridjeva (*pridivni tvorni način* i *pridivni trpni način*) naznačujući njihovu uporabu u aktivnim, odnosno pasivnim rečeničnim ustrojstvima premda glagolska stanja ne spominje u priručniku. S gramatikoografskom ga tradicijom veže i navođenje konjunktiva za koji tek uzgredice navodi da se javlja samo „kod nikih glagolov” (Miloradić 1919: 18), pri čemu se naziv *spojni način* može smatrati leksičkom inačicom naziva *vezni potvrđenoga* u Babukićevoj *Ilirskoj slovnici* i Parčićevoj rukopisnoj gramatici

³⁴ Usp. nazive u Maretića (1901: 87, 131): *izjavni način, prvi i drugi pogodbeni način, željni način*.

(usp. Morić-Mohorovičić 2016: 78), odnosno inačicom *vežučega načina* zabilježenoga u hrvatskim kajkavskim književnim jezikom pisanih gramatika (usp. Lewis, Štebih i Vajs 2006: 191). U sustavu glagolskih oblika Miloradić (1919: 18–19) oprimjeruje još samo *prelazne, neprelazne* i *povratne glagole*, a navedenim se nazivima ponovno naslanja na hrvatsku nazivoslovnu tradiciju (usp. Simeon 1969).³⁵

Analizirano je nazivlje i u glagolskom potkorpusu *Slovnice hrvatske za selske škole* potvrdilo autorovo oslanjanje ponajprije na hrvatsku nazivoslovnu tradiciju 18. i 19. stoljeća kojoj je pripadna većina naziva (*sprega, način, broj, vrime, sadanje, prošlo, predprošlo, neodredjeni, zapovidni način, prelazni, neprelazni i povratni glagoli*), a nekolicina je naziva u gramatici zabilježena i kao njezine leksičke inačice (*viši broj, pršona, povidajući način, pogodbeni način sadašnji i prošli, spojni način*). Dijelom je ista tradicija odraza našla i u Maretićevoj gimnazijskoj gramatici. Pri tome se Maretićev nazivoslovni utjecaj najizrazitije potvrdio nazivom *lice* kojemu Miloradić i sam daje prednost u metajeziku priručnika. I u sustavu je glagolskih oblika nazivoslovna analiza potvrdila Miloradićevu inovativnost (*zaprega, zaprezanje, buduće nezvršeno i zvršeno vrime, priložni način sadašnji i prošli, pridivni način tvorni i trpni*), znatno veću nego u prethodnim dvama analiziranim morfološkim potkorpusima. Stoga se upravo u nazivlju glagolskoga sustava Miloradić značajnije potvrđuje kao nazivoslovni inovator.

5. Zaključna razmatranja

Iz provedene se nazivoslovne analize Miloradićeve *Slovnice hrvatskoga jezika za selske škole* mogu izvesti sljedeći zaključci:

- odrazi hrvatske nazivoslovne tradicije

Najveći je dio morfološkoga nazivlja u gramatici autor preuzeo iz hrvatske nazivoslovne tradicije 18. i 19. stoljeća, i to ne samo gramatikografske nego i leksikografske. Miloradićevu poznavanju hrvatskoga povijesnoga nazivoslovlja ide u prilog i činjenica da je dio naziva u slovnici pripadan i gramatičkim nazivima kajkavskoga korpusa. To s jedne strane potvrđuje da su „gramatičari i leksikografi svih triju hrvatskih književnih jezika poznavali radove svojih prethodnika i suvremenika te svjesno gradili jedinstvenu gramatičku, pa time i lingvističku, terminologiju hrvatskoga jezika” (Lewis

³⁵ Maretić (1901: 88) pak glagole dijeli samo na *prelazne* i *neprelazne*.

i Štebih 2004: 117), a s druge da su njezinu širenju izvan granica hrvatskoga (etničkoga i jezičkoga) prostora pridonosili i prekogranični autori,³⁶ među njima i Miloradić. Nazivoslovna se tradicija izvan granicama omeđenoga hrvatskoga prostora čak izrazitije očuvala u početnim desetljećima 20. stoljeća koje je smjenom filoloških škola u to vrijeme već bilježilo i značajnije (vukovske) nazivoslovne promjene.

- vukovski nazivoslovni utjecaj

Premda je u jezikoslovnoj filologiji istaknuto Miloradićevo oslanjanje na Maretićevu gimnazijsku gramatiku, njezin se nazivoslovni utjecaj tek rubno potvrdio (nazivima *lice* i *lične* [*zaimenice*] naizrazitije). Odmaci su se od Maretića kao uzora potvrdili i u metodološkom, ne samo nazivoslovnom smislu, što ga svakako isključuje kao jedinoga mogućega Miloradićeva uzora. Dapače, slovno (uporabom dvoslova *dj*, bilježenjem popratnoga *e* uz slogotvorni *r*), pravopisno (morfonološkim pravopisnim načelom) i uporabom naziva *slovnica*, a ne *gramatika* u naslovu priručnika bliži je tradiciji zagrebačkih slovnichara 19. stoljeća nego hrvatskim vukovcima.

- novi nazivoslovni prinosi

Osim kao nasljedovatelj hrvatske nazivoslovne tradicije i kao sljedbenik tek dijelom Maretićevih nazivoslovnih rješenja Miloradić se potvrdio i kao nazivoslovni inovator. Nazivi *trpni padež*, *nazivni*, *poredni*, *odnosni*, *nadredni* i *slogovni broji*, *zaprega*, *zaprezanje*, *buduće nezvršeno* i *zvršeno vrime*, *priložni način sadašnji* i *prošli*, *pridivni način tvorni* i *trpni* nisu zabilježeni u dosadašnjim istraživanjima hrvatskoga povijesnoga nazivoslovlja i smatramo ih autorovim prinosom gradbi hrvatskoga nazivoslovnoga sustava i izvan granica hrvatskoga (etničkoga i jezičkoga) prostora.

Na kraju zaključujemo kako je morfološkim nazivljem u slovnici Miloradić slijedio, nadograđivao i prilagođavao nazivlje svojih prethodnika, često ga ikavizirajući kako bi bilo blisko korisnicima u zapadnoj Ugarskoj. Bio je duboko uvjeren da „jezik kojim piše i kojim se trebaju obrazovati gradišćanski Hrvati nije zaseban već dio zajedničkoga jezika cijeloga hrvatskoga naroda” (Vidmarović 2018: 10). Njegova je gramatika pripadna upravo toj cjelini – povijesti hrvatske gramatikografije i povijesti njezina nazivoslovlja.

³⁶ O gramatičkom nazivlju u priručnicima hrvatskoga jezika u ugarskom dijelu Podunavlja druge polovice 19. stoljeća i njihovu mjestu u sustavu hrvatskoga povijesnoga nazivoslovlja vidi osobito: Mlikota i Lehocki-Samardžić 2021: 243–280.

Literatura

- Babukić, Vjekoslav (1854) *Ilirska slovnica*, Berzotiskom nar. tiskarnice Dra. Ljudevita Gaja, Zagreb.
- Benčić, Nikola (1963) *Mate Meršić Miloradić (1850 – 1928). Das Leben eines burgenländisch-kroatischen Dichters*, doktorska disertacija, Institut für Slavistik – Universität Wien.
- Benčić, Nikola (1998) *Književnost gradišćanskih Hrvata od 16. stoljeća do 1921. (Die Literatur der Burgenland-Kroaten vom 16. Jahrhundert bis 1921)*, Sekcija DHK i Hrvatskoga centra P.E.N.-a, Zagreb.
- Benčić, Nikola (2006) „Krivudanja gradišćanskohrvatskoga jezika u 20. stoljeću”, *Hrvatski jezik u XX. stoljeću*, ur. Marko Samardžija i Ivo Pranjković, Matica hrvatska, Zagreb, 265–274.
- Benčić, Nikola (2018a) „Sitnarije o Miloradiću”, *Matičina bilježnica br. 1. Prilozi s okruglog stola posvećenom Mati Meršiću Miloradiću*, ur. Marin Knezović, e-izdanje, 12–13.
- Benčić, Nikola (2018b) *Miloradić. Život, djelo i poslovanje Mate Meršića Miloradića (1850. – 1928.)*, 2. izdanje, Vlastita naklada i HKD u Gradišću, Željezno.
- Brlobaš, Željka, Nada Vajs (2007) „Hrvatsko kajkavsko gramatičko nazivlje u gramatici latinskoga jezika Antuna Rožića”, *Filologija*, 49, 1–36.
- Domini, Mirjana (1990) „Gradišćanski Hrvati – zajedništvo usprkos granica”, *Migracijske teme*, 6, 3, 325–334.
- Gulešić, Milvia (1998) „Gradišćanskohrvatske gramatike 19. i 20. stoljeća”, *Riječki filološki dani. Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Riječki filološki dani održanoga u Rijeci od 5. do 7. prosinca 1996.*, ur. Maria Turk, Rijeka, 105–112.
- Hajszan Panonski, Robert (2016) „O suvremenoj gradišćanskohrvatskoj književnosti. Aspekti i teze”, *Zadarska smotra*, 3-4, 183–197.
- Ham, Sanda (2016) „Sklonidba brojeva u jeziku Josipa Kozarca”, *Studia Slavica Savariensia*, 1-2, 168–178.
- Hirschler, Michael (2016) „Kratok pregled o znanstvenom djelovanju Mate Meršića Miloradića s točnijim obzirom na njegova latinska djela”, *Novi glas: časopis Hrvatskog akademskog kluba*, 4, e-izdanje, 21–23.
- Hirschler, Michael (2017) „Die Lateinischen Arbeiten von Mate Meršić Miloradić”, *Znanstveni članci gradišćanskih Hrvatic i Hrvatov III*.

- Wissenschaftliche Aufsätze der Burgenlandkroatinen und -Kroaten III*, Österreich, e-izdanje, 36–52.
- Holjevac, Željko (2001) „Od Hrvatskoga Židana do Hrvatskoga Groba. Bilješke iz prošlosti Hrvata na gradišćanskohrvatskom govornom području”, Čakavska rič: Polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi, 29, 1, 73–87.
- Jembrih, Alojz (2016) „Benčićev doprinos poznavanju života i djela Mate Meršića Miloradića”, *Zbornik o Nikoli Benčiću*, ur. Petar Tyran, Eisenstadt, e-izdanje, 1–8.
- Karagić, Mijo (1990) „O razvoju pismenosti Gradišćanskih Hrvata”, *Migracijske i etničke teme*, 6, 3, 349–353.
- Kinda-Berlaković, Zorka (2011) „Razvojni put književnog jezika gradišćanskih Hrvata do regionalnog hrvatskog standardnog jezika”, *Croatica et Slavica Iadertina*, 7, 2, 377–387.
- Kolenić, Ljiljana (2006) „Pogled u tvorbu staroga hrvatskoga gramatičkog nazivlja”, *Filologija*, 46-47, 151–164.
- Krekić, Tomislav (2013) „Preporodni pokušaji bačkih i gradišćanskih Hrvata u drugoj polovici 19. stoljeća”, *Studia Slavica Savariensia*, 1-2, 323–326.
- Lewis, Kristian, Barbara Štebih (2004) „Nazivi za vrste riječi u hrvatskome kajkavskome književnom jeziku”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 30, 107–119.
- Lewis, Kristian, Barbara Štebih, Nada Vajs (2006) „Gramatičko nazivlje u hrvatskome kajkavskome književnom jeziku”, *Filologija*, 46–47, 183–201.
- Mažuranić, Antun (1869) *Slovnica Hèrvatska za gimnazije i realne škole. Dio I. Rěčoslovje*, Troškom knjižare Fr. Župana (Albrechta i Fiedlera), Zagreb.
- Mlikota, Jadranka, Marijana Bošnjak (2021) „Fonološko nazivlje u *Slovnici hrvatskoga jezika selske škole Mate Meršića Miloradića*”, *Zbornik u čast Zlatku Kramariću*, ur. Kristina Peternai Andrić i Tatjana Iles, Osijek, u tisku.
- Mlikota, Jadranka, Ana Lehocki-Samardžić (2019) „Sintaktičko nazivlje u hrvatskim gramatikama na mađarskom (etničkom i jezičnom) prostoru početkom 20. stoljeća”, *XIV. Međunarodni kroatistički znanstveni skup. Zbornik radova*, ur. Stjepan Blažetin, Pečuh, 360–375.

- Mlikota, Jadranka, Ana Lehočki-Samardžić (2021) *Mađarska sastavnica hrvatske gramatikografije 19. stoljeća*, Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska sveučilišna naklada, Osijek, Zagreb.
- Morić-Mohorovičić, Borana (2015) „Rukopisna slovnica talijanskoga jezika Dragutina Antuna Parčića”, *Fluminensia*, 27, 1, 25–36.
- Morić-Mohorovičić, Borana (2016) „Parčićevo morfološko nazivlje u kontekstu morfološkoga nazivlja zagrebačke filološke škole”, *Fluminensia*, 28, 1, 69–81.
- Morić-Mohorovičić, Borana, Anastazija Vlastelić (2018) „Morfološko nazivlje u gramatikama i rječnicima Dragutina Antuna Parčića”, *Od fonologije do leksikologije. Zbornik u čast Mariji Turk*, ur. Diana Stolac, Rijeka, 229–243.
- Piskač, Davor (2017) „Filozofski diskurs u pjesništvu Mate Meršića Miloradića”, *Kroatologija*, 8, 1–2, 269–296.
- Ptičar, Adela (1987) „Gramatička terminologija u gramatici M. A. Relkovića”, *Rasprave Zavoda za jezik*, 13, 65–78.
- Samardžija, Marko (2015) „Gradišćanski Hrvat i gradišćanskohrvatski”, *Poznańskie studia slawistyczne*, 8, e-izdanje, 167–182.
- Silić, Josip, Ivo Pranjković (2005) *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb.
- Simeon, Rikard (1969) *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva na 8 jezika: hrvatskosrpski, latinski, ruski, njemački, engleski, francuski, talijanski, španjolski, I. dio: od A do O, II. dio: od P do Ž*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Tafra, Branka (1993) *Gramatika u Hrvata i Vjekoslav Babukić*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Valentić, Mirko (1977) „Obilježja povijesnog razvitka Gradišćanskih Hrvata”, *Časopis za suvremenu povijest*, 9, 1, 95–107.
- Vidmarović, Đuro (2018) „Mate Meršić Miloradić – njegovo književno djelo namijenjeno djeci”, *Matičina bilježnica br. 1. Prilozi s okruglog stola posvećenom Mati Meršiću Miloradiću*, ur. Marin Knezović, e-izdanje, 2–10.
- Vulić, Sanja (2018) „O pjesništvu i pjesničkom jeziku Mate Meršića Miloradića iznova”, *Čakavska rič: Polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi*, 1-2, 169–178.

Vrela

Maretić, Tomo (²1901) *Gramatika hrvatskoga jezika za niže razrede srednjih škola*, Tisak i naklada knjižarnice L. Hartmana, Zagreb.

Meršić Miloradić, Mate (1919) *Slovnica hrvatskoga jezika za selske škole*, Naše novine, Győr.

SUMMARY

Jadranka Mlikota, Marijana Bošnjak

MORPHOLOGICAL TERMINOLOGY IN MATE MERŠIĆ MILORADIĆ'S "SLOVNICA HERVATSKOGA JEZIKA ZA SELSKE ŠKOLE" (Croatian Grammar Book for Village Schools)

This paper analyses morphological terminology in Mate Meršić Miloradić's "*Slovnica hrvatskoga jezika za selske škole*" (Croatian Grammar Book for Village Schools). This is a Burgenland Croatian grammar book published in Győr in 1919, and its central part deals with the morphological level of linguistic description. Morphological terminology used in the grammar book is placed in the context of the grammatical (morphological) terminology in Croatian (ethnic and linguistic) area at the beginning of the 20th century. The paper also compares the results of previous research on historical grammatical terminology in order to gain insight into the contribution Miloradić has made to the linguistic material and to the spread of Croatian grammatical terminology outside the borders of Croatia.

Key words: *Mate Meršić Miloradić; Burgenland Croatian grammar books; Croatian grammatography in the 20th century; morphological terminology*